

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکنجی جلد

نومرو: ۲۴

۵ نیسان ۳۳۸

اوقك اوجيندن

— ۱ —

بيليم ، مرحمت دشمنكدر ؛ بيليم ، اوندن اوركرسك ، اوندن نيكنينيرسك . قاچ دفعه ياسمندن نرمين ، بيض اللرى سكا دوغرى اوزانيركن آتسه دوشمش بر قيل كي ابركيدك ، آتسه دوشمش بر قيل كي كول اولوب كيتدكده اوكا مدارا ايتدك . حالوكه او اللر سنى قورتارمى ايجيندى ، او اللر سنىك ياراگه مهرم سورمك ايجيندى ...

ديدككه : « بن علاجه محتاج دكل ! » اى كوكل ، او حالده فريادك نه يدر ؟ زيرا دملر كايركه « امداد ! » ديهه هايقرديكي ايشيديم ؛ يارك ضيلار ، ياراگدن قائلر داملار ... واقعا اورولديك كون بر جوجوق كي كولوردك ، بر قوش كي اوتيوروك اوقك دكديكي بره باقوب : « ايشته ، سينته مده بر قويل كل آجدي . » دييوروك . او كونلر كيدي ، او بوپولر بوزولدي . شيميدى ، سينته كده كي بر قويل كل دكل بر قائل جرحه در . آغلايوروك ، امداد ، امداد ! دييوروك . لكن امداده كانلري قوغيوروك . سويله ، بو غرور ، بو كبر وعظمت سكا نردن كابور ، اى ، خسته كوكل !

كوكل بكا جواب وبردى :

« — سكا نه ديسم نافله در ؛ ديدى . بنم نصيم بو اوق ييك و بو ياراي طاشيمقدى . ازلدن برى فضالر ايجندن ايجنى آراقده ايدى ، ازلدن برى فضالر ايجنده بن اوقى بلكه مكد ايدم . كادى وكدى .. رديكارى كي اوجى زمرلى ايدى . بو باغلر ، بو لوتوشملر هپ اوزهردن كابور . بوقه اوك كنديسى ايرن ورقى ايدى ، بر جوجوق او بو نغاغه بگز . وردى ؛ كادى وباغرمك اوستنده برطانوروك تونده كي مسله اهتراز ايتدى . هيچ بر زينت بكا بو رتبه قيشمايدى . يار بارامه باقى وبكزى صاراردى ، لك دفعه اوزمان بكزى صاراردى وقارشيمده ، ينتمك اوستنده اهتراز ايدن اوق كي تيتردى .

« ايشته ، او آندن بر ياركه بو يارا بنم ايجن ندسدر . دوقوعه ! دوقوعه ! دوسلره دى كرحه . نتاج دكل . دشمنلره سويله كه خيانتدن پروام بو قدر . كوز ياشلرله صولانش سودا اقليته شاه اولدم ؛ مهم جاناك سايبسز صاچلريدر وقانوم اونك باقىشلر . ر ... لكن هانكي اقبال كوچ و هلاك دكلدر ؟ اكي تخت راحتدر ؟ وهانكي تاج ديكندن معرادر ؟ رديقمه بر آبرى جنك ايله كچور ؟ هر چنكندن لفر چيقيغمه ذاهب ايسك آلدانيرسك ! فقط ودا اقليتمده ظفر هزمتدن ، هزمت ظفردن طائليدر : را ، غالب كان ده بار ، مغلوب اولان ده ياردر . »

يعقوب قدرى

اديبانل تاريخي

قاضى برهان الدين

۷۴۵-۸۰۱

« احمد برهان الدين » تورك نسلدن و « سالور » قبله سندن قيصريه قاضيى « شمس الدين عمده » ك اوغلى اولوب ۷۴۵ ر. ضايتك اوچنچى كوفى قيصريه ده طرخمش در . ابتدا پدرندن تدرس ايتدك صوكرا شام و صرده تحصيله دوام ايتدى . ۷۶۴ ده باباسيله حازه كيتديسه ، عودتده باباسى مصرده وفات ايتدجه حلبه كلى و برمدت اوراده قالدندن صوكرا تكرر « قيصريه » يه دوندى . بعض غرضكارلرك سمايتيله ابتدا قيصريه قاضياني باقلا يامايان « برهان الدين » ، براز صوكرا بومانه موفى اولدى . كنچ قاضى يالكنز علم ايله دكل بالخاصه سياستله او عراشه مده ذوق بولوردى . ۷۶۷ ده ديكر امسانكده اشتراكيله « قيصريه » و « سيواس » حاكى « محمد ارستا » ي قتل ايتدردك صوكره ، اوغل « على » بك وزبرى اولدى . اونك وفاتى متعاب ۷۸۲ ده حكومتكآن « قبايج آرسلان » ي و بونك عجمه سى « كينسرو » ي بالذات قبايجله قتل ايتدك صوكرا ، عين سنده سيواسده مقام امارته جاوس ايتدى ؛ و ۷۸۳ ده اك بيوك رقبى آماسيه اميرى « حاجى شاشا دكادى باشا » نك قتل اوزرنيش نانه خطبه وسكه ترتيب ايتدردك سلطان ناني آلدى .

بوندن صوكرا « قاضى برهان الدين » ك بوتون حياتى دائمى برهاى هويله ، متبادى مجادله لر ، محاربه لر ، اغتشاشلرله كچيدى . غايث خونخوار ، حرص اولدي ، ايتون امساندن هر هانكي برنى اوقاق بر شيه اوزرنيش قتل ايتدردى . لاکن بوتون اوغلانله ، امسانك ترقيه لرله رغما قره دكيز ساچاندن « نيكد » به تدراولان ساحه ي ضبط ايددرك عثمانلره ، مصريلره ، قارمانليره قارشى مقاومتى كوزه آلديرماسى ، عزم وجلادته بلراق بر مشلدر . لاکن نهايت « آنى قوبانو » لك مؤسس « قارا عثمان » له « ديوركي » جوارنده « قره بل » ده اجرا ايتديكي شاربده قتل دوشدى . (۸۰۰ صوكرا نده ويا ۸۰۱ اولنده) . حيات سياستيه ي بو قدر كورونولرله كين « قاضى برهان الدين » ، عين زمانده شايدن دقت برعالمى . « اكسير السعادات فى ابرار العبادات » ايله « ترجيح التوضيح » آدى عربجه اثرلرى بين المللك معتبردر . ورخ « عنى » يه كوره عربجه و عجمه شعرلري ده اولان « قاضى برهان الدين » لك بزجه اك شايدن دقت جهتي آذرى لهجه سيله يازان لك اسكى « شرقى آناتولى » شاعرى اولماسيدر . فى الحقيقه ملوغدينى وياشاديني ساحه اعتباريله آنا ديل « آذرى لهجه سى » اولان « قاضى برهان الدين » لك اثرلرينى ، لسان اعتباريله بوساجيه صوفى طبعيدر . « آبارى » نك ، يخنى ، طاب ، « اوقى » يرنده بوقى ، الخ ... كي كلاردن

درگاه

صرف نظر ، « صوتيات » اعتباريله بو اثرلرى ديكر برهجه ساحه سته صوفى قابل اولاماز .

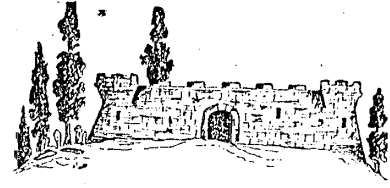
« قاضى برهان الدين » لك ديوانى عجم اصولنده غزالر ، رباعيلردن و برده صرف توركاره مخصوص اولان « تويوغ » لردن متشكدر . « نسيح » استفا ايديله جك اولورسه ديكر عثمانى شاعرلرى طرفندن بك قوللايمايان ، حتى تزييف ايديان « تويوغ » لر ، « نواتى » ده داخل اولدني حالده بوتون يغنای شاعر لرى طرفندن قوللايلايني جهته آذرى ادبياتك بو جهله يغنای ادبياتيله مشابهي كورولور . « ولد افندي » ايله « مستر كيب » ك واولره اتباعاً رضا توفيق بكك مى وزنك او بر مجاليسيله يازليدينى طن ايتدكارى بودرت مصرعاتى قيصه شكل نظم ، حقيقت حالده « فاعلاتن فاعلاتن فاعلن » وزنيله يازيليروا كثريله اوچ ويا دوت صراعنك قافيا سنده جناس تام بولور . بزه كوره اسكى « مانى » لر ، ايران ادبياتى تاثيرى آلنده « تويوغ » شكلى آلمش و عجملرك رباعيسى كي استعمال صرف توركاره منحصر قالشدر . آيزده كي وثيقه لر كوره ، تورك ادبياتك لك اسكى « تويوغ » لرى « قاضى برهان الدين » ع عايد ايسه ده ، بوشكل نظمك هر حالده اوندن برقاچ عصر اول تأسيسى طبعيدر . « قاضى برهان الدين » لك شعرلرله ، لسانك هنوز عروض ايله استيفاس ايدمه سندن ايلرى كان طبيى بركاكت واردر . اماله لر ، زحافل وداها بو كي نظم نقيصه لرى او قدر چوقدركه ، يوقايدى اسلرينى سويله ديكز ارباب تدقيق تويوغلرك عروض وزنيله يازليدينى آكلا يامامش . چغنای عثمانى ادبياتك او دورده كي محصولاتلرى بو اعتبارله ، « قاضى برهان الدين » لك اثرلرله جوق فائق صايلايلير ، معمايه شكاده ولسانده كي بو ايتداييكاره رغما ، قاضينك اثرلرى صميمى و جايددر . دنياك فانيلكي ، عشق ارلرى نظرلنده ايكي جهانك بركاسه حكمنده اولدينى ، معشوق وعاشقك وحدتى نرم ايتك صورتيله براز ايران منصوفلرينك تاثيرى آلنده ، قالدنيى كوستره ن بوشاعركه منظومه لرله ، هر كونه حياتدن آلتش صميمى ، مى مفهوملره واردركه ، او قابا سطرلرك آلنده كنديتك خشين ، جسور ، چنكاور روحى كورونور . اوزمانكي حيات سياستيه ، بركون حاكم مطلق اولان برينك ايرتمى كون اورته دن قافيه سنى غايث طبيى كوستره جك برشكاده ايدى ؛ بناء عليه « قاضى » ده كندى قبايجيله قوردني حكومتك بركون اولوب اورته دن قافيه ويره چكنى دئامدوشونيوردي . شعرلرله كي زندانه ، جسورانه لاقيدى برآزده بوندندر .

ازله حق نه يازمش ايسه بولور
كوز نه نيك كوره جك ايسه كورور

ايكى عالمده حقه صفيه شش

« توخاميش » نه اوله يا « اخيخ نيمور »

تويوغنى ، كنديسيله هم حدود اولان بو ايكي حكمداردن بريله هر حالده كونك برنده چارپيشه چغنى

برونک پتروئیک و صیتنامی

تاریخی - سیاسی تحقیق

۲ [۱]

انتقاد

موضوع بحث برونک پتروئیک و صیتنامی درجه سنده، اطرافنده اوقادار چوق مناقشه و مجادله له میدان ویرمیش، اوقادار امید و فورو او باند برمش تاریخی وثیقه لک نادردر. ساده چه وثیقه لک عنوانی برونک برملنک، مقابل طرفنده کی اسارت تهلک سته معروض مللارده استبقا حسندن متولد اندیشه لراوایند برمش برجهان حاکمیتی سوداسنه شکل ویرن بردستور حاله کلشدر.

[۲] «دگاه» نومرو: ۲۳

تخمین ایدرک سبویلشیدی. دنیا لک و فاسزلغنی، اهمیت سزا لکنی ترنم ایدن شو تو بوغلر:

کوکله کزلو بولسه بر تاسه در
عمر ایله اجل دخی هم کاسه در

دنیا برننده ایکی عالم دخی
هشقی اری قاننده هم برکاسه در

بخشی آکلادم جهانده دایه بوخ
یاردن اوزکه بو بخارم آیه بوخ

ایکی عالیدن امید سروردن
آدن آیری هیچ دخی سرمایه بوخ

صرف بو کی ساقلره مستنددر. بو عاقتی کورمه مک ایچون یکنه استنادکاهی قلیچی اولدینی جهانله قورماجه حسابات ایله مشجون اولان شعرلرینی داها صمیمی عد ایده بیلیرز.

همیشه عاشق کولکی بریان بولور
هر نفس غریب کوزی کریان بولور

صوفیلرک دیلک شراب وغاز
اُرکشینک آرزوسی میدان بولور

«حسن اوغلی» کی زاهدانه شعرلر یازمیش برمتوصوف دکل زهدی موضوعلره تماس ایشم هم بر شاعر اولان قاضی «برهان الدین» اک عثمانلی و آذری ادیباتلری اوزرندکی تأثیرینی مع التأسف وضوح و قطعیتله بیلیمورز.

استانبول دارالفنون تورک ادبیاتی
تاریخی مدرسی

کوبریلی زاده محمد فؤاد

مطالعه ایتدیکنز اسرار انکیز واسطه طوروی واقمک ماهیتی قادر عرض ایتدیکی افکار و تصوراتک غزلانه عطفی دهشت بخشدر: جسماً تبدیل شکل و حال ایتدکن صوگره دها یارم، بر عصراق بر مدت زمانی مسافله ل طی ایدرک ملتنه خطاب ایدن و اوکا مستقبل حرکت و عمل طرز لرنی تاقین و الهام ایدن مطلق بر حکمدارک سسی... انکار صری ماضیتک بوسرارلی وثیقه سته سوق و ارجاع ایدن بالخاصه ایکی خصوصدر. اوده بر طرفدن «سودن هه دین» ک «صدای اخطار» ی ایله «پونتوس فالیه» ک «اجنبی سیاست عالی» ک بزه و صیتنامک روس استقبال ایچون چیزدیکی استفاده متده کی یکی آدیلری مشخص برشکله کوسترمش اولسی؛ دیگر طرفدن جهانک بو وثیقه یه ایلاک دفعه عطف نظر ایده یلیدیکی زماندن بری آردن عام بر عصراق بر مدت کچیش بولونه سیدر.

فی الواقع، ۱۸۱۲ سنه سنده یعنی نام ناپولون ک تعرض ایتدیکی، ۱۷۰۹ ایله ۱۹۰۵ سنه لری ایله برلکده روسیه لک اک بجرانیل سنه لرندن برنده - ایدی که روسیه لک جهان حاکمیته متعلق تصورلری، بارسده لوزور Lesur طرفدن طبع و نشر اولونان برفرانسز مجموعه سنده «روس قدرتک منشأ نون طوف زنجی عصره قادارت قیاتی» عنوانیه نشر اولمشدر. بوراده امپراطورانی اوراق مخزننده محفوظ اولدینی سوبله نلن چار برونک پتروئیک خط دستیه یازیلش بر وثیقه یه عائد روایتلر ذکر اولونیور و محتویاتی اولان اون اوچ ماده سی خلاصه مندرج بولونیوردی. فقط اصل متنک نشری آنتیاق ۱۸۳۶ سنه سنده واقع اولمشدر. بده، ینه فرانسز جده، غایارده (**). ک «شوالیه ده نونک خالمراتی» عنوانی رساله سنده در. اسمک اطرافنده صاعلام برسرکدشجو شهرتی پایلمش اولان بوشووالیه، معلوم اولدینی لوزره امپراطورینجه الیزابت زماننده برتسبورغ فرانسر سفارتی آتاشه سی ایدی. روایتله نظرآک بوناسیه خفیف مشرب اعیرا طورینجه لک خصوصی جرمه سنده اوقادار صری و صمیمی مناسبلر تأسیسته بوقی اولمشدر که محرم اوراقی بیله سر بجه قماریشدیره بیله جک درجه ده خصوصیت کتب ایشدر؛ بو صورته، ینه روایتله کوره، ۱۷۵۷ سنه سنده، برکون پتروئیک سراینده حقیقی و صیتنامی بولش و درحال بوتک بر صورتی بارسده کی خارجیه نظارتنه کوندرمشدر. ایسته غایارده لک نشر ایتدیکی متن بو ایدی.

یعنی متن ۱۸۳۹ ده مشهور سیاح و کاشف «Glodsko» خودسغو «طرفندن ایشتانه و بعض اوقات دکیشتیکا کلره Corréard قوروره آر طرفدن، ۱۸۵۴ ده، دیگر برفرانسز جده ائرده تکرار نشر اولومشدر. کذلک ۱۸۷۶ سنه سنده غایارده لک آلمانجه ترجمه سی «روسیه و برونک پتروئیک و صیتنامی» عنوانیه مؤلفی مجبول عسکری، سیاسی برخصوصی مقاله ده

Caillaudet (**)

نشر ایدیشدر. (عسکریه به متعلق زمانی و اختلافی مسائل، جزء ۲۸)

بوشاده، بالخاصه روس-تورک حربی عرفه سنده، مسئله کیندکجه حالت و اهمیت کسب ایش و صیتنامک صحت و وثوقتی حقیقه کی مناقشه اک شدیل بر دوریه کیرمشیدی. لکن ۱۸۶۳ ده، ریفا کتبخانه سی مأوری بر فوولتس Berkholtz بوتون مسئله لک بر خرافه دن ساده چه ناپولون ک بر تزویردن عبارت اولدینی ایلری به سوزمشدی برونک پتروئیک و صیتنامی، مؤلفی برینجی ناپولون). بوفکر آلمانیا و فرانسه ده، بالخاصه ۱۸۷۲ ده «برونک پترو و صیتنام سینگ مؤلفی» عنوانیه نشر اولونان برفرانسز جده کتاب سایه سنده سرعته انتشار ایش و بو کتابکده محرری اولی اوزره تیرک اسمی ذکر اولوشدی. انکاتره و آوستریاده بو خصوصیه دها آز صاعلام بر قناعت حامل ایدیشیدی. غایارده لک اثری، ۱۸۷۷ ده ایکیجی طبع اوله رق نشر ایدیشیدی. بونده مؤلف خاطر اناک، قسماً «حقیقی» قسماً «خیالی» اولدینی، فقط و صیتنامیه متعلق ایدن معلوماتک برینجی قسمة داخل اولدینی اقرار ایدیوردی. یعنی زمانده بلجیقالی مؤلف ژوست Juste (برونک پترو، بسلطنتی و وصیتی) اسمی ائرنده ساخته کارلک و جود اولدینی فقط بوفاعلک شووالیه ده نون اولدینی قبول سوریتله بر تألیف شکلی تکلیف ایتدی. بوله چه علمی مناقشه ایلری کری درام ایتدی، نهایت ۱۸۷۹ ده بره سلاو طرفندن مسئله کی تماماً تور بر و مناقشه یه خانه و بره جک بر وائمه کشف اولوندی. بده زیل ک تاریخی مجموعه «سنگ» (۱۱ نجی جلدی ۳۸۵-۴۰۹ نجی صفحه لرند مندرج) برونک پتروئیک و صیتنامی سی اسمده کی مقاله ایله اولدی.

بو کشف سوقولیکسی استمنده بری طرفندن ۱۷۹۷ سنه سنده فرانسا ک «دیره کتوار حکومتنه تسلیم ایدیلر» سوبله ن اوچنجی برمنته عائددر. بومن برلین اوراق مخزننده بولومش، وایلاک دفعه اوله رق ر. قوزدر طرفندن طائیلش و بوناسیه لک موسی ایله طرفندن رفوولتس لک مطالعه سی مرودود اولدینی حقیقه ده طبعی برنتیجه یه واصل اولومشدر. بوکا بناء غایارده لک مدعیانی تا کدایه کک باشلامش، بوتک اوزرینه بره سلاو بو اوچ متن حقیقه انتقادی برتدقیقه کیرشمش و بو سایه ده حقیقی واقعه غیرقابل اعتراض بر صورتده ثبوت بولمشدر.

فی الواقع (تماماً کیزی پولیس تحقیقاتنه بکزر دقیق برشکدایا بیلان بوانتقادی تدقیق نتیجه سنده) بو اوچ متنک عضویاً علاقه دار اولدینی، اوسورتله که غایارده لک لوزوری، اساساً اتحاد ایتدیکی لوزورکده یعنی صورتله سوقولیکسی دن استفاده ایتدیکی ثابت اولدی. عکس صورتده وثیقه لره متعلق بعض واقعات ایشاح ایدیلر: بور: از جمله س. آلمان امپراطور لک موجودیتی واضحاً قبول ایدیور. (حال بوکه بو امپراطورانی ۱۸۰۰ ده زائل اولمشدی) ل. بو